

KENMERKEN:

Maten: H = 63,5 cm
B = 12,5 cm

Nummer: 265 + FV

Kleuren: groen/ bruin,
geel / rose

Bodem: ongeglazuurd

Scherf: wit

We wisten al dat deze wandelstokhouder zonder bloemen bestond. Hij werd al tentoongesteld op Gracieus - Hasseltse Keramiek uit de Belle Epoque in 2002 en afgebeeld in de catalogus op blz. 82. Met bloemen konden we het bestaan vermoeden, in het dagblad Le Petit Bleu van 17 december 1896 (zie voormelde catalogus blz. 34) werd een ontwerp afgebeeld bij een artikel over Hasseltse keramiek. Merk wel op dat de bladen en bloemen op het teruggevonden exemplaar verschillen met deze die op vazen voorkomen en dat de hoogte 1 cm verschilt.

Bij het poetsen van de vaas kwam er wel een merkwaardig "document" tevoorschijn. Gladgestreken bleek het een dagblad te zijn met de naam "Het Nieuws van den Dag" van 4 december 1888. Het kostte 2 centiemen, een jaarabonnement 8 franken en telde 4 bladzijden (twee bladzijden vergeleken met een krant van nu).

Het nieuws van die dag was een meeting in open lucht van 3.000 socialisten. Tijdens de optocht passeerde de koningin in een rijtuig, ze werd uitgefloten maar tegelijk toegejuicht door de tegenbetogers. Onder de titel mengelwerk werden dagelijks 2 romans in de vorm van een vervolgverhaal afgedrukt. Diefstallen, ongevallen en branden in alle Vlaamse provincies ontbraken natuurlijk niet. De beurs van Brussel beperkte zich toen tot een 50-tal obligaties.

De laatste bladzijde werd volledig ingenomen door reclame en advertenties, die totaal niet meer kunnen vergeleken worden met nu. De reclame beperkte zich vooral tot geneesmiddelen. Pastillen van Doktor Torfs genazen in korten tijd hoest, verkoudheid, asthma, catarrhe, teering en alle andere borstziekten en kostten voor 75 pastillen 1fr50. Poeder van Doktor Hillner was goed tegen flerecij, rhumatism, sciatica, heupijcht en leenpijn, prijs per doos 2fr50, te verkrijgen in de apotheken of franco aan huis verzonden tegen betaling van 26 postzegels van 10 centiemen. Een ware schat voor bloedloze personen waren de opwekkende ijzerbevattende pillen van Doktor Rocq. Ook verkoop op krediet van confectie kon in de Au Bon Génie in Antwerpen en Gent.

Van Limburg vinden we enkel een advertentie van boekbinderij F. Crollen en Zonen Maastrichterstraat 52 in Hasselt. Zij zochten een bekwame boekbinder, niet bekwaam onnodig zich aan te bieden.

Om te eindigen nog even wat nieuws uit Brussel:

"Zaterdag avond bevond mej. C. zich in een winkel van reukwerken, Naamschestraat.

Zij had eenige aankopen gedaan en terwijl men haar nog verschillende voorwerpen liet zien, had zij haren geldbeugel

op den toog gelegd. Eensklaps kwam een jongeling van 20 jaar den winkel binnen, greep den geldbeugel en nam ermee de vlucht. Hij loopt nog."

Zou hij in 2004 nog steeds lopen ?

Michel Broux

Gezocht Gevonden

Voorwoord

Beste collega verzamelaar,

Onze vernieuwde statuten indachtig maak ik graag samen met het voltallig bestuur van deze gelegenheid gebruik om een oproep te doen aan alle leden.

Er liggen veel uitdagingen te wachten die vragen om een kortade aanpak.

De voorbereiding van de tegeltentoonstelling en meer in het bijzonder de samenstelling van de lokale catalogus gaven opnieuw aanleiding om een aantal dingen verder uit te zoeken of te verduidelijken. De leden van de werkgroep hebben dan ook reeds een aantal belangrijke stappen gezet. Het werk is echter nog lang niet af en dat zal zeker nog niet het geval zijn voor de tentoonstelling start. Het is echter de aanzet om verder te zoeken naar bronnen die ons wijzer kunnen maken in het verhaal van de Hasseltse keramiek.

De pistes die nog nader onderzocht moeten worden zijn o.a.:

De relatie met Helman en Massier, het documentatiemateriaal rond de verschillende wereldtentoonstellingen waar de fabriek aan deelnam maar vooral op lokaal vlak zoeken we naar getuigenissen van vroegere werknemers of beeldmateriaal.

Laat ons echter vooral niet vergeten om onze eerste opdracht, nl. het in kaart brengen van de verschillende verzamelingen, nieuw leven in te blazen. Dit moet een continue prioriteit van onze werking worden. Bij voorbaat dank voor uw samenwerking.

Voor het bestuur,
Marc Hauglustaine,
Archivaris

Bezocht:

Het was de VTB-VBA afdeling Cultuur Hasselt die in januari onze voorzitter aansprak

met de vraag of wij tijdens hun eerstvolgende vergadering eens konden komen spreken over de Hasseltse keramiek. Er werd ook gevraagd om enige stukken mee te brengen om alzo het gesproken woord wat meer kracht bij te zetten. Het bestuur stak de koppen bij elkaar en er werd afgesproken om op deze uitnodiging in te gaan en het werk te verdelen. Willy zou de inleiding geven en Patrick nam de rest voor zijn rekening.

Om dit zo didactisch mogelijk te maken stak hij een slideshow in elkaar waarin de nodige teksten en foto's verwerkt werden.

Op 9 februari na een meeslepend betoog over de Hasseltse schilder Paul Hermans was het zo ver en konden Willy en Patrick van wal steken.

Een zestigtal personen had intussen dankzij de aanvoer van de nodige extra stoelen een plaatsje gevonden in het zaaltje van Pierre Moesen waar de voordracht gehouden werd. Het werd een boeiende voorstelling die door alle aanwezigen gesmaakt werd. Na afloop werd door de aanwezige leden nog een hele tijd over ons geliefd onderwerp van gedachten gewisseld met de geïnteresseerde toehoorders.

Ook de meegebrachte stukken kregen ruimschoots aandacht. Enkele toehoorders gaven eveneens te kennen nog stukken Hasseltse Keramiek in hun bezit te hebben of te weten waar er nog stukken staan. Tot onze spijt hebben deze contacten tot op heden geen resultaat opgeleverd.

We kunnen ons dan ook verheugen op een zeer geslaagde avond. De sprekers mochten van zowel de organisatoren als van vele toehoorders de nodige felicitaties in ontvangst nemen. Dit succes sterkt ons voor de toekomst want we mogen hopen dat we doormiddel van dit soort gelegenheden de Hasseltse Keramiek en dit zeker op het lokale vlak nog meer zal gewaardeerd worden.

Nader Bekeken! De relatie tussen het zuidfranse Massier en Hasselt

Sinds geruime tijd weten we dat er een bijzondere relatie tussen de Hasseltse en de zuidfranse fabrieken moet geweest zijn. Het is immers niet "normaal" dat een aantal sierstukken uit beide manufactures een bijna identieke vormgeving kregen. Was dit in het verleden misschien de voedingsbodem voor het gerucht dat bepaalde mallen van de Hasseltse fabriek aan een Franse fabriek verkocht waren? Met deze bijdrage geef ik dan ook graag het startschot om deze zaak eens wat van naderbij te bekijken. Laat ons eerst hetgeen we op dit ogenblik met zekerheid kunnen stellen eens even op een rijtje zetten. Tijdens een vergadering in de loop van 2003 bracht Mario Baeck ons op het spoor van een eventuele verklaring. Hij vertelde ons immers dat de producten van Massier in Brussel verkocht werden door Helman en wel in hun pand op de Boulevard du Nord 128-130. De in het MSW bewaarde facturen van de Manufacture décorative de Hasselt maken melding van de verkoop van hun producten in hun bijhuis in Brussel dat op hetzelfde adres gelegen was.

Onderstaande foto* geeft een beeld van een gedeelte van deze toonzaal. We merken buiten de prachtige tegelpanelen tegen de verschillende wanden ook een aantal staanders met cache-pots. Enig opzoekwerk leverde onderstaande foto's op van zulke staanders die door Delphin Massier in die periode gemaakt werden.

Dit levert een eerste bewijs op van de verkoop van Massier producten door Helman. We mogen ook niet uit het oog verliezen dat Helman zetelde in de raad van bestuur van de Hasseltse fabriek en dat de commerciële samenwerking tussen de twee fabrieken dus evident was. Het is dan ook niet te verwonderen dat men in Hasselt goed op de hoogte was van het werk van de Massiers. Kwam Hasselt op goede ideeën dankzij de kennis van de modellen van hun franse collega's of was het omgekeerd?

Nog wat dieper graven en we kunnen nog een en ander vaststellen. Zo is het opmerkelijk dat de vergelijkbare modellen bijna uitsluitend in de catalogus van Clément Massier te vinden zijn. We weten echter dat de producten van Delphin Massier ook in Brussel te koop waren, waarom werden die dan niet gekopieerd? 2 bronnen kunnen ons misschien wat wijzer maken. Eerst en vooral is er het archief van Helman waarin er zeker aanwijzingen over de samenwerking met Hasselt en met Massier zullen terug te vinden zijn.

Een andere bron is het museum van Massier in Vallauris. We hebben onlangs de eerste contacten gelegd met de gemeentelijke Culturele instanties die ons doorverwezen naar de museum conservator. De volgende stap wordt dan ook het samenstellen van een concrete vragenlijst en die aan de conservator over te maken ... en dan maar hopen op enkele verhelderende antwoorden.

Ter illustratie van wat vooraf ging geven we hieronder enkele concrete voorbeelden van vergelijkbare producten uit beide fabrieken.

Drakenvaas Delphin Massier

Er werd niet altijd precies gekopieerd. In het geval van de drakenvaas werden quasi alle elementen overgenomen maar er zijn toch enkele opmerkelijke afwijkingen. Zo kreeg de buik van de Hasseltse vaas de vorm van een omgekeerde druppel. De schikking van de drakenvleugels is eveneens anders en de verhoogde voet werd ook niet overgenomen maar vervangen door een afgeplat exemplaar.

Afb. Catalogus C. Massier

Bovenaan het model van Massier en hiernaast dit van Hasselt. Het model werd bijna integraal gecopieerd. Er zijn slechts twee opmerkelijke afwijkingen de hals in de Hasseltse versie is recht daar waar die van Massier enigszins versmalt naar onder toe. Het grootste verschil is het ontbreken van de schenkruit in de Hasseltse versie.

Afbeelding Catalogus C. Massier

Ondanks de lage resolutie is de gelijkenis overduidelijk. Dit model is ook zeer populair in zuid Europese landen en wordt er nu nog gemaakt.

Afbeelding Catalogus C. Massier

Op de hoogte van de armen na is dit bijna een identieke kopie van de ene of van de andere. Modelleur Ehrans die in Hasselt gewerkt heeft maakte dit model later ook in zijn eigen manufacture.

Het zou ons te ver leiden en het beperkt aantal pagina's laat ons niet toe om alle vergelijkbare modellen hier te bespreken. Hieronder tonen we nog een aantal modellen die nagenoeg identiek zijn. Aan de lezer om ze te vergelijken en er de verschillen in te ontdekken.

Dit is nog maar een gedeelte van de gekende vergelijkbare objecten.

Enkele interessante vragen werpen zich dan ook op. Hoeveel vergelijkbare objecten kennen we op dit ogenblik? Hoe groot is het percentage van de gekopieerde modellen ten overstaan van het totaal aantal gekende Hasseltse modellen? Kunnen we het kopiëren aan een bepaalde periode koppelen enz... Het is misschien wat te ver gegrepen maar gezien er van de Hasseltse productie slecht ongeveer één derde bekend is kunnen we dan een gedeelte van de onbekende objecten niet afleiden van de modellen die in de Massier catalogus voorkomen? Vragen die om antwoorden vragen, wie neemt de uitdaging aan?

Patrick Thijs

Bronnen: * Archief Mario Baeck, Massier: L'introduction de la céramique artistique sur la côte d'azur, Gracieus tentoonstellingscatalogus (S. Polus), archief v.z.w.VUHK, Kunst in de kijker (mei 1991).